

Týždeň s Dagom Danišom: Za koalíciou cítiť klientelizmus

- CZ24 News | 9. května 2020

Sedem dní v skratke: 1. Koalícia pri výbere generálneho prokurátora obišla prokurátorov a rokuje s Lipšicom. 2. Karanténny režim pomaly padá, no bez koncovky, ktorou sú školy. 3. Podľa Reuters sa v Číne obávajú zrážky so Spojenými štátmi. 4. Päť tajných služieb podporuje snahy vyšetriť počiatky šírenia epidémie vo Wuchane.

1. Lipšic a prokurátori

Koaličné strany začali vyberať nového generálneho prokurátora. Žiaľ, robia to spôsobom, z ktorého cítiť klientelizmus. A prefarbovanie princípu „náš človek“.

Koaličné strany totiž obišli prokurátorov. A uvažujú o nominácii Daniela Lipšica, ktorý prokurátorom nikdy nebol.

Samozrejme, pri Lipšicovi treba uznať, že má profil bojovníka proti korupcii a finančným skupinám. Roky bol v prvej línii zápasu s Kočnerom a Pentou. Lenže – toto ho môže kvalifikovať na funkciu ministra vnútra. Nie na generálneho prokurátora. Zákon je predsa jasný: prokuratúru má viesť niekto, kto má skúsenosti s prácou prokuratúry. A to nie je Lipšicov prípad.

Jeho pretláčanie do tejto funkcie by malo logiku v prípade, že by medzi prokurátormi neexistovali silní kandidáti.

To však neplatí.

Máme tu celý rad principiálnych prokurátorov, ktorí sa nenechali korumpovať ani zastrašovať, stáli na správnej strane a boli za to prenasledovaní alebo „rozpracovaní“ kriminálnymi skupinami. Napríklad prokurátor Vasil Špirko, ktorý chcel v roku 2016 vyšetrovať obchody Kaliňáka a Počiatka s Bašternákom. Krátko nato bol stíhaný... Alebo prokurátor Žilinka, z ktorého mal strach Marian Kočner. Až taký, že mal plánovať jeho likvidáciu.

Ďalšími výraznými postavami z radov prokurátorov sú Kandra a Hrivnák, ktorí sa verejne zastali Špirka. Alebo Šanta, ktorý udel na Kočnera v čase, keď sa ostatným veľmi nechcelo.

Viacerí z nich možno čakali, že po voľbách a nástupe protikorupčnej vlády si na nich zástupcovia štátnej moci spomenú.

No nespomenuli si (svetlou výnimkou je ministerka spravodlivosti). Namiesto toho oprašujú Lipšica. Chystajú zmenu zákona, aby mohol kandidovať aj expolitik, ktorý nebol a nie je prokurátorom. Dôvod? Lipšic má to, čo prokurátori nemajú: úzke kamarátske vzťahy. Roky bol straníckym kolegom Krajniaka (Sme rodina) a Obyčajných (v bloku OLaNO-NOVA). Navyše, ako advokát pracoval pre Matoviča. A neskôr aj pre predsedu Za ľudí Kisku, ktorý je trestne stíhaný za daňový podvod.

Dovolíme si namietat, že Lipšic – napriek všetkým zásluhám – nie je najlepší kandidát na generálneho prokurátora. Naopak, jeho „kvalifikácia“ je pochybná. Aspoň podľa kritérií novej vládnej väčšiny, ktorá tvrdí, že chce potláčať politický a obchodný klientelizmus.

2. Čo so školami

Na Slovensku sa konečne začal život vracieť bližšie k normálu. Dýchame slobodnejšie (aj keď stále zarúškovaní). Stovky tisíc ľudí z obchodu a služieb budú mať opäť dovolené pracovať a živiť svoje rodiny.

Uvoľňovanie režimu je celkom určite správne. Dokonca nutné.

Na druhej strane: v tejto fáze je stále prudko nedostatočné. Ak chceme nielen vystrkovať nos z domu, ale aj naplno zabrať a postupne doháňať rozsiahle straty, budeme sa musieť zamerať na cieľový stav. A tým je úplná obnova normálnych pomerov. Samozrejme, s novými pravidlami (odstupy, hygiena, rúška v obchodoch a hromadnej doprave).

Normálne pomery a plný pracovný výkon sú nemysliteľné bez otvorenia škôl. Vláda s krízovým štábom by mali pripraviť plán na postupný návrat učiteľov do práce. Buď nábehom na vyučovanie. Alebo aspoň otvorením centier voľného času, prípadne školských dvorov s dozorom pre deti pracujúcich rodičov.

Jednoducho: kým budú učitelia posedkávať doma, kým budú školy a školské dvory zamknuté a kým si budú pracujúci rodičia štafetovo striedať OČR a celodennú starostlivosť o deti, dovtedy budeme od návratu k normálu ďaleko.

A takisto budeme ďaleko od dobiehania ekonomického prepadu, ktorý pripraví o prácu a príjmy desiatky tisíc ľudí.

Iste, asi nás onedlho čaká druhá, menšia vlna epidémie a potreba chrániť pred infekciou rizikové skupiny (chorých ľudí). Tento problém by však mali riešiť pravidlá ako odstupy a prednostné časy na nákupy. Nie plošné vypínanie škôl, obchodov a pohybu.

3. Obavy Číny

V pondelok zverejnila agentúra Reuters zvláštnu správu. Čínsky minister pre štátnu bezpečnosť mal vláde predložiť analýzu, podľa ktorej po pandémie rastú globálne protičínske nálady. Najmä v Spojených štátoch. V najhoršom scenári sa má Čína pripraviť aj na prípadnú „vojenskú konfrontáciu“ medzi Čínou a Spojenými štátmi.

Našťastie, najhorší scenár nevyzerá ako najpravdepodobnejší scenár. Čína sa zrejme opäť dostane pod tlak – hlavne politický a obchodný. Ten tu však vo väčšej či menšej miere vidíme od nástupu Trumpovej vlády.

Na nebezpečnejšie stupňovanie rivality s Čínou však Trumpova vláda nemá podporu spojencov vo svete. A dokonca ani doma.

Pandémia nového koronavírusu s pôvodom v Číne to môže zmeniť, no predpokladáme, že nie dramaticky.

4. Päť tajných služieb

K tlaku Spojených štátov na vyšetrovanie počiatkov pandémie vo Wuchane sa pripojili aj partnerské tajné služby Kanady, Veľkej Británie, Austrálie a Nového Zélandu. Tvrdia, že Čína klamala o počiatkoch epidémie vo Wuchane, žiadajú vyšetrovanie. Ostávajú však otvorené aj možnosti, že za šírením infekcie nového koronavírusu nemusí byť nehoda v laboratóriu (čo tvrdí hlavne americká

vláda).

Väčšina vlád aj ľudí sa zrejme zhodne, že pôvod pandémie, ktorá rozvrátila svet, by sa mal vyšetriť. Napokon, tvrdenie čínskych vedcov, že za pandemiou je príroda a náhoda, vôbec nie je dokázané. Je to len predpoklad. Navyše, chýba mu vedecké zistenie, aké zviera malo preniesť koronavírus z netopiera na človeka (sú tu len hmlisté domnienky a hypotézy).

Na druhej strane: Čína by mala vysvetliť, prečo o počiatkoch epidémie vo Wuchane klamala, prečo tajná polícia zadržala ľudí, ktorí sa zaujímali o Wuchanský ústav virológie (a druhý, menej známy Wuchanský ústav bioinžinierstva) a prečo nesprístupnila dokumentáciu z wuchanských laboratórií krajinám, ktoré o to požiadali...

Prípadný únik z laboratória by mal ostať verziou, ktorú treba dôsledne vyšetriť.

A vôbec nie preto, aby sa tu potom, po možnom čiastočnom potvrdení obáv, stupňovala konfrontácia s Čínou.

Tento problém by nemal byť predmetom politických sporov veľmocí, ale predmetom sporov v novej oblasti, ktorú nazývame bioetika. Vedci, vlády a svetové organizácie by mali dať na stôl dlho odsúvanú a dlho potláčanú diskusiu o pravidlách pre národné aj medzinárodné programy biotechnológií, bioinžinierstva a biogenetiky. Takisto treba hovoriť o prísnejších pravidlách pre viac ako tisíc laboratórií, ktoré pracujú s nebezpečnými patogénmi.

Napokon, práca s koronavírusmi vo Wuchanskom ústave virológie nebola „čínsky biznis“. Na wuchanských výskumných a experimentálnych programoch s koronavírusmi sa podieľali aj Kanada, Spojené štáty a Austrália. S čínskymi vedcami spolupracovali západné súkromné biotechnologické spoločnosti. A tie boli zas cez granty financované štátnymi zdravotníckymi inštitúciami (American Institutes of Health a ďalšie). Teda západnými daňovými poplatníkmi.

Medzinárodná verejnosť má po pandémie a globálnej karanténe plné právo pýtať sa, čo sa stalo.

A pýtať sa, čo sa musí stať, aby sa prípadným rizikám v budúcnosti zabránilo.